

je s kamenim temeljima pronađenima u unutrašnjosti obiju apsida. Pijesak potreban za pripremu morta nabavljen je u lokalnom kamenolomu Slapnica, a kamen za izradu zaštitnoga konzervatorskog sloja, prema preporuci nadležnoga konzervatorskog odjela, dopremljen je sa srednjovjekovne utvrde Stari grad Žumberak. Grubo obrađeni kamen, jednakih svojstava kao onaj od kojeg je građena kapela svete Petke, kao razloženi materijal srednjovjekovne arhitekture u Starome gradu Žumberku očuvan je u količinama mnogo većima od onih koje su potrebne za konzervaciju utvrde. Nakon konsolidacije, na parternu površinu južne i zapadne apsida nasipan je tanak sloj oblutaka kao supstrukcija budućeg uređenja.

Literatura

Gervers-Molnár 1972 Vera Gervers-Molnár, A középkori Magyarországi rotundái, Budapest, 1972.

Izvedbeni projekt 2007 Izvedbeni projekt konsolidacije temelja i zaštite od vlage (glavni projektant: B. Magdalenčić; suradnici: M. Čudina, D. Zlatarić), Geoexpert – PROJEKT d.o.o., Zagreb, 2007. (u arhivu Javne ustanove „Park prirode Žumberak-Samoborsko gorje“)

Kekić 1991 Nikola Nino Kekić, Kratki povijesni pregled župe Kalje, u: Žumberački krijes, Kalendar 1992, 1991: 38 – 66.

Motzoi-Chicideanu 2001 The medieval monument from Gurasada, European Archaeology – online; http://www.archaeology.ro/imc_gurasada_eng.htm

Šematizam 1962 Jubilarni šematizam križevačke eparhije, Zagreb, 1962.

Želle 2007 Morena Želle, Budinjak – kapela sv. Petke, HAG, 3/2006, Zagreb, 2007: 170 – 172.

Želle 2008 Morena Želle, Budinjak – kapela sv. Petke, HAG, 4/2007, Zagreb, 2008: 184 – 186.

Želle 2009 Morena Želle, Budinjak – kapela sv. Petke, HAG, 5/2008, Zagreb, 2009: 245 – 247.

Morena Želle

Summary

Rescue archaeological excavations of the remains of the Chapel of St Parascheva (Petka) in Budinjak carried out in 2006 and 2007 resulted in the discovery of the foundations of a chapel with a quatrefoil ground plan, which makes this religious building one of a kind in Croatia. The absence of any moveable finds belonging to the time of the building or use of the chapel of St Parascheva makes the dating of this structure somewhat disputable. In order to provide more lasting protection of this exceptional cultural property, from 2008 conservation operations have been going on at the site. By 2010 they had encompassed the making of a drainage system on both sides and the consolidation of the foundations of both northern and eastern apse, and of the foundations in the interior of the chapel found at the entrance into the eastern apse. In 2010 these works were continued with consolidation of the foundations of the southern and the western apse, as well as two foundations of rectangular plan located in the interior of each of the apses.

Conservation operations are being performed according to the plan for consolidation and protection against rising damp, which was made after the archaeological excavations had been carried out.

Redni broj: 132

Lokalitet: Budinjak – nekropola

Naselje: Budinjak

Grad/općina: Samobor

Pravni status: Z-1584

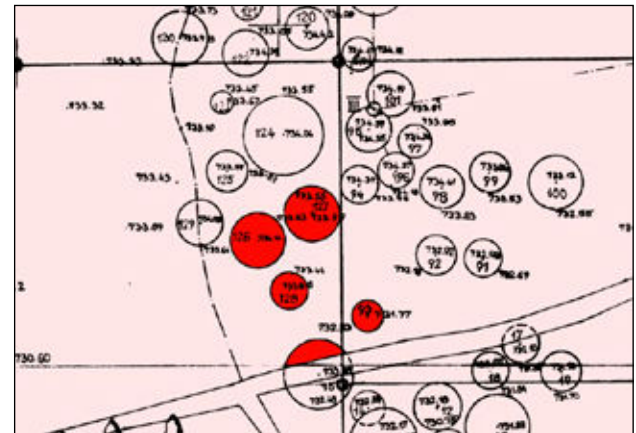
Razdoblje: P

Vrsta radova: sustavno i zaštitno iskopavanje

Tijekom lipnja i srpnja 2010. trajalo je arheološko iskopavanje na prapovijesnoj nekropoli pokraj sela Budinjaka. Voditelj istraživanja bio je Želimir Škoberne, muzejski savjetnik – arheolog iz Muzeja grada Zagreba, a stručnu ekipu činili su i arheolozi Morena Želle, Ivan Cvitković i Vladimira Pavić. U radovima su sudjelovali i restorator Ivica Živko, student Boris Bošković i fotograf Miljenko Gregl. Istraživalo se uz fizičku pomoć radnika iz okolnih žumberačkih sela.

Veliko stariježeljeznodobno arheološko nalazište, otkriveno sredinom 80-tih godina 20. stoljeća, koje obuhvaća nekropolu i gradinu pokraj sela Budinjaka, smješteno je u središnjem dijelu Žumberačke gore, pedesetak kilometara zapadno od Zagreba. Riječ je o naselju (gradina Židovske kuće) i nekropoli tumula sjeverno od gradine u Budinjačkom polju. Bogatstvo do sada pronađenih nalaza na nekropoli u Budinjaku, svjedoči o ekonomskoj snazi stariježeljeznodobne populacije koja je živjela na budinjačkoj gradini. Ta je ekonomska snaga usporediva s onom najbogatijih željeznodobnih nalazišta s jugoistočnoalpskoga prostora. Nedvojbeno je da je na području Žumberka u starijem željeznom dobu Budinjak bio veliko regionalno središte, koje je odigralo važnu, a vrlo vjerojatno i dominantnu ulogu u formiranju kulturnog identiteta cijeloga kraja.

Ove je godine ukupno istraženo 213 m². Istražena su četiri tumula: T. 126, T. 127, T. 128 i oštećeni T. 93. Također je istražen i manji, sjeverni dio T. 15 koji je većim dijelom



Budinjak, dio situacijskog plana nekropole tumula u Budinjačkom polju s istraženim površinama 2010. godine



Tumul 126

uništen poljskim putem koji presijeca polje. Tijekom istraživanja tumula velike je probleme uzrokovalo korijenje koje je uvelike usporavalo iskopavanje i dodatno oštetilo grobove s nalazima, stoga neki od grobova na fotografijama nisu vidljivi u svojoj potpunoj veličini, no tijekom istraživanja bilo ih je moguće u potpunosti rekonstruirati i zabilježiti.

U tumulima je pronađeno ukupno 8 grobova s materijalnim ostacima, koji su sadržavali keramičke i metalne priloge, dijelove halštatske nošnje (pršljene, željezni i brončani nakit) te grobnu poputbinu – lonce za piće i šalice te zdjele s hranom.

Tumul 15

Taj je tumul većim dijelom uništen poljskim putem koji presijeca polje i tumul po sredini. Tijekom istraživanja njegova južnog dijela (2002.) pronađena su dva očuvana groba, stoga je ove godine provjeren manji sačuvani sjeverni dio tumula. U iskopu nije pronađeno materijalnih ostataka.

Tumul 93

Manji tumul oštećen vađenjem korijena neposredno sjeverno od puta koji presijeca nekropolu smjerom zapad-istok. Tumul je bio pravilnog oblika, Ø 7 m, prosječne visine 0,50 m. Sporadično je vidljivo kamenje loše očuvanog vijenca. Zbog jakog oštećenja nije bilo moguće uočiti grobne jame. Od materijalnih ostataka pronađeni su samo dijelovi željezne ogrlice ili obruča za kosu.

Tumul 126

Tumul je bio pravilnog oblika, Ø 10 m, prosječne visine 0,70 m. U njemu je pronađeno pet grobova. Grobovi 1, 2, 3



Tumul 126, grob 3, brončane nanogvice



Tumul 126, grob 4

i 5 položeni su u tumul u orijentaciji sjever-jug, dok je grob 4 orijentiran zapad-istok. Grobovi 1 i 3 relativno su plići ukopani, posebice grob 3 koji je pronađen neposredno poslije uklanjanja humusa, stoga su grobne jame tih grobova bile teško i samo djelomično uočljive. Može se pretpostaviti da su tri groba ženska (1, 3 i 4). U grobu 5 bila je ukopana muška osoba, dok u dobro očuvanoj grobnoj jami groba 2 nisu pronađeni materijalni ostaci.

Grob 1 – pronađen je plitko u tumulu u sjevernom X-profilu, bez jasne grobne jame, pa je orijentacija određena prema pronađenim nalazima. Grob je orijentiran u smjeru jug-sjever, pretpostavljene dužine cca 2,10 m, a sadržavao je keramičku posudu za piće i željezne fragmente, dijelove *torquesa*.

Grob 2 – najistočniji grob u tumulu, jasno definirane grobne jame, orijentacije sjever-jug, dužine 2,35 m. U grobu nisu nađeni materijalni ostaci.

Grob 3 – najzapadniji grob tumula, orijentacije sjever-jug, a dužine 2,10 m. Otkriven je neposredno ispod humusa i oštećen korijenjem, tako da se grobna jama uočavala djelomično, no, unatoč tomu mogla se u potpunosti rekonstruirati. Sadržavala je posudu sa šalicom, keramički pršljen, željeznu ogrlicu i pokraj nje željeznu narukvicu ili fibulu, nekoliko željeznih narukvica i brončane nanogvice (6 primjeraka).

Grob 4 – najsjeverniji grob u tumulu orijentacije zapad-istok, dužine 1,90 m. Bogat ranohalštatski grob sadržavao je: keramičku posudu sa šalicom, keramički pršljen, željeznu ogrlicu, nekoliko željeznih narukvica i brončanu lučnu fibulu.

Grob 5 – najdublja grobna jama orijentacije sjever-jug, dužine 2,70 m, u središtu tumula. U grobu je pronađena posuda za piće sa šalicom i neposredno uz nju, brončana igla s više glavica.

Tumul 127

Tumul je bio pravilnog oblika, Ø 9 m, prosječne visine 0,60 m. U njemu su nađena dva groba. Grob 1 u središtu tumula, a grob 2 na rubu iskopa u južnom dijelu tumula. Dok je grobna jama groba 1 bila jasno uočljiva, u slučaju groba 2 nije je bilo moguće jasno definirati. Prilikom čišćenja keramičkog materijala koji je pripadao grobu uočena je jama kružnog oblika Ø 0,70 m, kao da je riječ o žarnom grobu. No, sadržaj ispune posude nije upućivao na žarni



Tumul 127



Tumul 128

grob. Pripadnost spolu moguće je pretpostaviti samo kod jednoga groba (grob 1).

Grob 1 bio je položen u središtu tumula orijentacije sjever-jug, dužine 2,25 m. U grobu su pronađeni: keramička zdjela s ručkom, keramička šalica, željezna ogrlica i željezna narukvica.

Grob 2 bio je položen u južnom dijelu tumula i moguće je da je riječ o žarnom grobu. No, možda je dio toga groba, koji sadrži vrlo čest prilog tipičnoga halštatskog keramičkog servisa, dio kosturnoga groba kojem grobna jama nije u cijelosti bila uočljiva zbog relativno plitkog ukopa. Prema kakvoći zemlje, u tom slučaju, njegova orijentacija bila bi zapad-istok. Sadržavao je keramičku posudu sa šalicom i keramičku zdjelu.

Tumul 128

Taj je tumul bio smješten južno od tumula 126 i 127, promjera 8 m, visine 50 cm. U njemu je pronađen samo jedan ženski kosturni grob dužine 2,40 m, približne orijentacije istok-zapad s manjim sjevernim otklonom. Pronađene grobne priloge činili su: keramički lonac sa šalicom, keramička zdjela, pršljen, željezna ogrlica, fragmenti željezne narukvice.

Pri sagledavanju grobne arhitekture, konstrukcije tumula i broja ukopa u tumul, prema razrađenoj shemi ukopa na grobištu zaključeno je da tumul 126 pripada tipu 8, a tumul 127 tipu 7. Tumule 128 i 93 treba pripisati novom tipu koji je potvrđen u iskopavanjima posljednjih godina, a čini pojedinačne kosturne ukope u manjim tumulima (do promjera 7 m). Pojedinačni je ukop u manjem tumulu prvi put zabilježen prilikom iskopavanja kneževskog tumula 139, kada je uočeno da je grob 7 prvobitno bio zaseban tumul manjih dimenzija koji je poslije prekriven velikim tumulom. Novi nalazi samo su potvrdili prošlogodišnje spoznaje o potrebi dopuna sheme načina ukopa na nekropoli, s novim tipom pojedinačnih ukopa u manjim tumulima. Ovogodišnja istraživanja budinjačkog lokaliteta upotpunila su saznanja o budinjačkoj ranohalštatskoj nekropoli. Svi pronađeni nalazi pripadaju ranohalštatsko željeznom horizontu, samim počecima starijega željeznog doba, pa će upotpuniti saznanja o začecima halštatske kulture tog prostora i pridonijeti boljem poznavanju materijalne kulture 8. st. pr. Kr.



Istraživanja završavaju vraćanjem tumula u prvobitno stanje

Literatura

Egg et al. 1999 Markus Egg, Ulrike Neuhäuser, Želimir Škoberne, mit einem Beitrag von Dietrich Anker, Ein Grab mit Schüsselhelm aus Budinjak in Kroatien, Jahrb. RGZM, 45, Teil 2, Verlag des Römisch-Germanischen Zentralmuseums, Mainz, 1999: 435 – 472.

Škoberne 1995 Želimir Škoberne, The early Iron age cemetery at Budinjak in the Žumberak mountains (Northwestern Croatia), Archäologisches Korrespondenzblatt 25/3, Verlag des Römisch-Germanischen Zentralmuseums, Mainz, 1995: 291 – 299.

Škoberne 1997 Želimir Škoberne, Budinjak, gradišće in grobišće iz starejše železne dobe, Gorjanci – Dolenjski zbornik 1997, Novo mesto, 1997: 92 – 98.

Škoberne 1999 Želimir Škoberne, Budinjak – kneževski tumul (monografija), Muzej grada Zagreba, Zagreb, 1999: 1 – 155.

Škoberne 2001 Želimir Škoberne, Budinjak in Libna – čelade istega livarja, katalog izložbe, Krško, 2001.

Škoberne 2002 Želimir Škoberne, Pregled pretpovijesnih arheoloških istraživanja u Žumberku, katalog izložbe, Žumberak od prapovijesti do kasne antike, Zagreb, 2002.

Škoberne 2003 Želimir Škoberne, Nalaz neuobičajene višeglave igle s budinjačke nekropole, OA, 27, Zagreb, 2003.

Škoberne 2004 Želimir Škoberne, Grupa Budinjak, katalog izložbe, Ratnici na razmeđu Istoka i Zapada – Starije željezno doba u kontinentalnoj Hrvatskoj, Zagreb, 2004.

Želimir Škoberne, prof.

Summary

During June and July 2010, archaeological excavation was carried out at a prehistoric necropolis by the village of Budinjak. This year, the total area of land excavated was 213 square metres. Four tumuli were investigated: T. 126, T. 127, T. 128 and the damaged T. 93. In addition, research was conducted into a smaller, northerly part of T. 15, which was mainly destroyed by the construction of a field track that cuts across the field.

A total of 8 graves, with material remains, were found in the tumuli. They contained metal and ceramic grave goods, parts of Hallstatt clothing (iron and bronze jewellery) as well as provisions for the journey beyond the grave – pots for drinks and beakers as well as bowls for food.

In a consideration of the tomb architecture, of the construction of the tumuli and the number of burials in a tumulus, according to the scheme of interments in the burial site, the new finds were just a confirmation of last year's understanding about the need for a supplement to the scheme of the way in which burials were carried out in the necropolis, with a new type of individual burials in small tumuli. This year's research into the Budinjak site supplemented knowledge about this Hallstatt necropolis. All the finds made belong to the very beginnings of the Early Iron Age, and the character of the graves with the oldest ceramic shapes and kinds of embellishment as well as the presence of mainly iron jewellery tells us that this is an older phase of the Hallstatt necropolis (8th – 7th century BC)

Redni broj: 133

Lokalitet: Kobilić 1 (AB 1)

Naselje: Kobilić

Grad/općina: Velika Gorica

Pravni status: postupak u tijeku

Razdoblje: P, A, SV

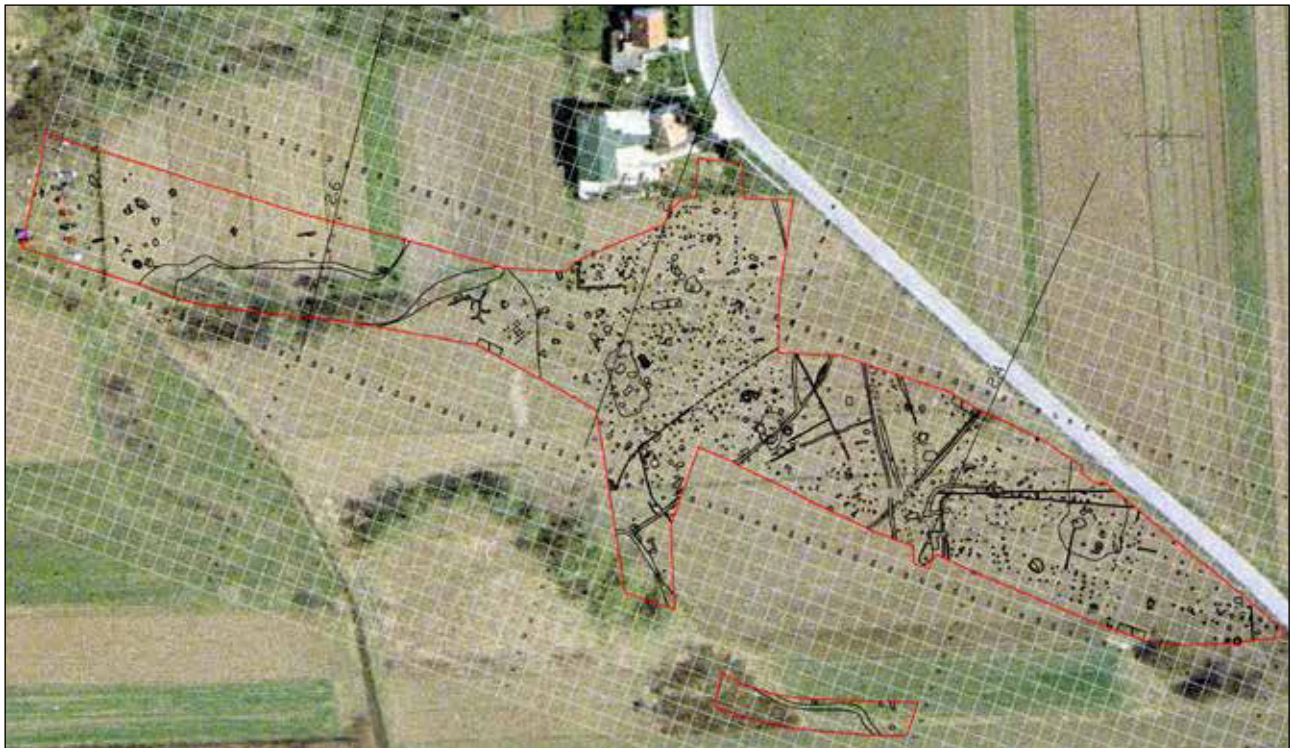
Vrsta radova: zaštitno iskopavanje

Tijekom 2010., sukladno uvjetima Konzervatorskog odjela u Zagrebu, tvrtka Kaducej d.o.o. u suradnji s Muzejom Turopolja iz Velike Gorice arheološki je pregledala teren

trase zaobilaznice Velike Gorice, II. faza na D31 sa spojem na D408. Jedan od lokaliteta na trasi je AB 1 Kobilić 1, koji je 2010. zaštitno arheološki istražila tvrtka Kaducej iz Splita. Zaštitna arheološka istraživanja započela su sredinom rujna, a završena su koncem prosinca 2010., u ugovorenom roku od 50 radnih dana. Uz voditeljicu istraživanja Dženi Los, dipl. arheo., arheološku stručnu ekipu na lokalitetu činili su Nikolina Antičić, dipl. arheo. (zamjenica voditeljice istraživanja), Andreja Nađander, Goran Šobota, Darko Kolano te kao stručni suradnici, absolventi arheologije Filozofskog fakulteta u Zagrebu Ana Babajko, Vlatka Žlender i Miloš Krtinić. Stručni arheološki nadzor obavila je Tatjana Lolić, viša stručna savjetnica – konzervatorica iz Konzervatorskog odjela u Zagrebu. Naručitelj i investitor radova bile su Hrvatske ceste d.o.o.

Metodom intenzivnoga terenskog pregleda te ponegdje sondažnim iskopom, utvrđeni su lokaliteti na temelju pronađene pokretne arheološke građe (keramika i opeka prapovijesnog, antičkog i srednjovjekovnog podrijetla), a naknadnim zaštitnim istraživanjima takve su se procjene i potvrdile. Radi se o lokalitetima AB 1 Kobilić 1, AB 2 Kobilić 2, AB 3 Bapča, AB 4 Selnica, a naknadno je tijekom arheološkog nadzora zemljanih radova tvrtka Kaducej ubicirala i lokalitet Kobilić – Vojna baza.

Položaj lokaliteta AB 1 Kobilić 1 na trasi buduće zaobilaznice Velike Gorice lociran je u sjeveroistočnom dijelu turopoljske regije, udaljen 3 km sjeveroistočno od grada Velike Gorice, a uz zapadni rub naselja Kobilića, uz lokalnu cestu koja vodi prema naselju Ščitarjevu. Površina utvrđenog lokaliteta veže se na površinu linije eksproprijacije, tj. na površinu trase buduće ceste, te je iz tih razloga iskopna površina arheoloških istraživanja iznosila približno 16.300 m² (stacionaže



Kompozitni prikaz lokaliteta – ortofoto (izradila: A. Sičić Nađander)